

دانشگاه علامه طباطبایی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

دانشگاه علامه طباطبایی

پایان نامه جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته برنامه ریزی آموزشی

عنوان :

مقایسه میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فعالیتهای آموزشی
معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران

استاد راهنما :

آقای دکتر اسماعیل زارعی زوارکی

استاد مشاور :

آقای دکتر نورعلی فرخی

استاد داور :

آقای دکتر عباس عباس پور

دانشجو :

فرزانه فلاح

اردیبهشت ۱۳۹۰

چکیده

پژوهش حاضر به منظور مقایسه میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فعالیتهای آموزشی معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران به انجام رسیده است. سوال اساسی تحقیق عبارت بود از: آیا بین میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران تفاوت وجود دارد؟ روش این تحقیق از نوع توصیفی- کاربردی است که در زمره ی تحقیقات زمینه یابی قرار می گیرد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه معلمان مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران تشکیل دادند که تعداد آنها محاسبه شد. و با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای و طبقه ای از میان آنها تعداد ۱۱۴ نفر از معلمان در مدارس دولتی و ۷۵ نفر از معلمان در مدارس غیر دولتی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. که پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۵ بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آماری توصیفی و استنباطی و در نهایت از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج نشان داد که بین میزان استفاده معلمان از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین مدارس دولتی و غیر دولتی تفاوت وجود دارد. بر اساس این یافته ها سابقه تدریس معلمان یک عامل اثرگذار و مدرک تحصیلی یک عامل بی اثر در میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات می باشد.

کلید واژه ها: فناوری اطلاعات، ارتباطات، معلمان، مدارس دولتی و غیر دولتی.

تشکر و قدر دانی

بر خود لازم می دانم که مراتب تشکر و سپاس خود را از راهنمایی های ارزنده جناب آقای دکتر اسماعیل زارعی زوارکی به جا آورم.

همچنین از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر نور علی فرخی که به عنوان استاد مشاور در این پژوهش مرا مساعدت فرمودند تشکر و قدر دانی می نمایم.

از استاد گرامی جناب آقای دکتر عباس عباس پورکه زحمت داوری این پایان نامه را پذیرفتند کامل تشکر و قدردانی را دارم.

تقدیم به :

همسر عزیزم

که شریک زندگیم و مشفق تحصیل می باشد و در روزهای
تلخ و شیرین زندگی رفیق و همراهم بوده و خواهد بود.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	تشکر و قدردانی
	فصل اول : کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۲	بیان مسأله
۴	ضرورت و اهمیت تحقیق
۴	اهداف تحقیق
۵	سؤالات تحقیق
۵	فرضیه های تحقیق
۶	تعریف عملیاتی مفاهیم ، واژگان و اصطلاحات تحقیق
	فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۸	مقدمه
۹	تاریخچه رایانه
۱۲	اینترنت
۱۴	فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش
۱۵	آموزش الکترونیکی
۱۶	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آماده کردن افراد برای محیط های کاری
۱۷	فناوری اطلاعات و ارتباطات برای آموزش در دهکده جهانی
۱۷	تاثیرات اجتماعی احتمالی فناوری اطلاعات چیست؟
۲۰	وظایف معلمان در عرصه فناوری اطلاعات چیست ؟
۲۳	تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کارها و سازمانها
۲۵	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در تدریس و یادگیری
۲۸	چگونه فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند به توسعه دسترسی به آموزش کمک کند؟
۳۱	آیا فناوری اطلاعات و ارتباطات جای معلمان را خواهند گرفت؟
۳۲	نقش معلم در فناوری اطلاعات و ارتباطات
۳۴	ویژگی معلم در عصر جهانی شدن
۳۸	روند توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش

۳۹	فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران
۴۲	نظرات مخالفین استفاده از فناوری رایانه در آموزش و پرورش
۴۴	وضعیت فناوری اطلاعات و ارتباطات در دنیا
۴۵	فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش سایر کشورهای دنیا
۵۱	پیشینه تحقیق
۵۱	در ایران
۵۷	در خارج
۶۵	جمع بندی مبانی نظری و یافته های مطالعات انجام شده
	فصل سوم : روش و اجرای تحقیق
۶۷	مقدمه
۶۷	روش تحقیق
۶۷	جامعه آماری
۶۸	روش نمونه گیری و حجم نمونه
۶۸	روش اجرای کار
۶۸	ابزار جمع آوری داده ها
۶۹	روایی و پایایی
۶۹	روش تجزیه و تحلیل داده ها
	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها
۷۱	مقدمه
۷۱	یافته های توصیفی
۷۲	ویژگی های جمعیت شناختی
۷۷	یافته های استنباطی
	فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری
۹۰	مقدمه
۹۰	بحث و نتیجه گیری
۹۲	پیوند یافته ها با مبانی نظری تحقیق
۹۳	محدودیت های تحقیق
۹۳	پیشنهاد های حاصل از نتایج تحقیق
۹۴	پیشنهاد هایی برای تحقیق های آینده

فهرست جداول و نمودارها

صفحه	عنوان
۶۷	جدول ۳-۱: تعداد کل مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱
۶۷	جدول ۳-۲: تعداد کل معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱
۶۸	جدول ۳-۳: تعداد افراد نمونه با توجه به جنسیت و نوع مدرسه
۷۲	جدول ۴-۱: توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک جنسیت و نوع مدرسه نمودار ۴-۱: نمودار میله ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک جنسیت و نوع مدرسه
۷۳	جدول ۴-۲: توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع مدرسه و سابقه تدریس نمودار ۴-۲: نمودار میله ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع مدرسه و سابقه تدریس
۷۴	جدول ۴-۳: توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع مدرسه و میزان تحصیلات نمودار ۴-۳: نمودار میله ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع مدرسه و میزان تحصیلات
۷۵	جدول ۴-۴: توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع محل و دسترسی به رایانه نمودار ۴-۴: نمودار میله ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع محل و دسترسی به رایانه
۷۶	جدول ۴-۵: توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع محل و دسترسی به اینترنت نمودار ۴-۵: نمودار میله ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک نوع محل و دسترسی به اینترنت
۷۸	جدول ۴-۶: آزمون فرض نرمال بودن توزیع متغیر میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات جدول ۴-۷: آماره های توصیفی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در
۷۸	دو گروه معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی نمودار ۴-۶: نمودار ستونی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در دو گروه معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی
۷۸	جدول ۴-۸: نتایج آزمون t مستقل میانگین نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در
۷۹	دو گروه معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی

- جدول ۹-۴: آماره های توصیفی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در دو گروه معلمان زن و مرد مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۰
- نمودار ۸-۴: نمودار ستونی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در دو گروه معلمان زن و مرد در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۰
- جدول ۱۰-۴: نتایج آزمون t مستقل میانگین نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در دو گروه معلمان زن و مرد در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۱
- جدول ۱۱-۴: آماره های توصیفی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حسب سابقه کار در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۲
- نمودار ۱۰-۴: نمودار ستونی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حسب سابقه کار در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۳
- جدول ۱۲-۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حسب سابقه کار در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۴
- جدول ۱۳-۴: آماره های توصیفی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حسب مدرک تحصیلی در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۶
- نمودار ۱۱-۴: نمودار ستونی مربوط به نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حسب مدرک تحصیلی در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۶
- جدول ۱۴-۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس نمرات میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بر حسب مدرک تحصیلی در مدارس دولتی و غیر دولتی ۸۷

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

پدیده نوین فناوری اطلاعات و ارتباطات و تاثیراتی که بر جنبه های گوناگون زندگی گذاشته است ، به ظهور برخی تحولات بنیادی در روابط جوامع بشری منجر شده است . این پدیده با سرعتی چشم گیر خواسته های بشری را تحت تاثیر قرار داده و نیاز های جدید را به وجود آورده است (امام جمعه، ۱۳۸۳).

در دنیای معاصر کنونی و در دهه اول قرن ۲۱ پدیده جهانی شدن در ابعاد اقتصادی ، نظامی ، فرهنگی و تکنولوژی جوامع را تحت تاثیر قرار داده است . بدون تردید فناوری اطلاعات و ارتباطات در تسهیل و گسترش این پدیده نقش برجسته و شایان توجهی ایفا می کند (سلیمی، ۱۳۸۳).

امروزه فناوری های جدید ، علاقه به کسب دانش با روشهای متنوع ارائه دانش را بیشتر نموده است . در حال حاضر دانش مبتنی بر فناوری در دانشگاههای کشور های پیشرفته قابل دست یابی است . مدارس هوشمند جهشی در یادگیری مجازی ایجاد کرده اند . یادگیری آنلاین و آموزش از راه دور را می توان از اشکال جدید آموزش قرن جدید نام برد (عطاران ، ۱۳۸۱).

تکنولوژی اطلاعات در تمامی عرصه ها از جمله آموزش و پرورش عالی رسوخ پیدا کرده است . امروزه کلماتی مانند تجارت الکترونیکی ، کنفرانس های ویدئویی ، خرید الکترونیکی و غیره که پسوند الکترونیکی را به یدک می کشند زیاد هستند . در عرصه یادگیری نیز اصطلاحاتی نظیر دانشگاه مجازی ، مدارس هوشمند ، یادگیری شبکه ای و یادگیری الکترونیکی دال بر کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در این عرصه است (همان منبع).

به همین دلیل است که تحولات جدید در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات تمامی وجوه زندگی بشر را تحت تاثیر قرار داده است . کاربرد این فناوری ها در زمینه آموزش و پرورش که جزء لاینفکی از وجوه زندگی بشر است از این قاعده و تحول مستثنی نیست . بویژه اینکه اگر معلمان که از ارکان مهم سیستم آموزشی هستند میزان استفاده و اطلاع بالایی از این فناوری ها داشته باشند قطعاً حرکت به سوی علم و تکنولوژیهای روز سریع تر و راحت تر خواهد شد.

بیان مسئله

در هزاره ی جدید ، فناوری اطلاعات و ارتباطات به سرعت جهان را در نوردیده است و بر بسیاری از ابعاد زندگی بشر تاثیر گذاشته است . آموزش و پرورش که به عنوان یکی از نیاز های اساسی انسان محسوب میشود نیز از این مقوله برکنار نمانده است با بررسی آمار و اطلاعات موجود در مورد میزان دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات آموزش و پرورش کشورهای جهان درمی یابیم که در بسیاری از کشورها از جمله کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه برای تجهیز مدارس به امکانات گوناگون همچون رایانه و دسترسی به اینترنت برنامه های جامعی وجود دارد (جلالی و عباسی، ۱۳۸۴).

پیشرفت جهانی در فناوری اطلاعات و ارتباطات باعث گسترش وسیع فرصت های یادگیری و دسترسی به منابع تحصیلی و آموزشی شده است به گونه ای که این امر با ابزارها و روشهای سنتی اصولاً قابل تصور نبوده است ، بکارگیری این فناوری نو نه تنها موجب تسریع و تسهیل فراوان در تعلیم و تربیت و همچنین ارتقای سطح مدیریت اثر بخش نظام آموزشی گردیده است بلکه باعث شده که درمفاهیم و میانی بسیار متداول در نظام های آموزشی سنتی نیز تغییر و تحول بسیار زیادی حاصل شود. لذا اهمیت و اتکا بر کتاب و مواد درسی از پیش تعیین شده برای هر کلاس و هر دوره ی تحصیلی نحوه ارزیابی روش های تعلیم و همچنین برآورد اثر بخشی و میزان یادگیری و تعلیم نقش و ارزش تکالیف و امتحانات دوره ای ، نحوه ی رابطه معلم و شاگردی ، اهمیت حضور فیزیکی اولیا و رابطه نزدیک آنها با مربیان و امثالهم همگی ، از مواردی هستند که با بهره گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات دچار تغییر شده اند (حامی ، ۱۳۸۲).

اما با توجه به اینکه تکنولوژی به عنوان مهمترین ابزار انفورماتیک در آموزش ، حتی در کشورهایی چون مصر ، چین و هند بکار رفته است متأسفانه در کشور ما هنوز تواناییهای آموزشی این ابزار ناشناخته مانده و جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است (شعبانی ، ۱۳۸۳).

در فرایند یادگیری الکترونیکی به معلمانی متخصص و با تجربه و مسئولیت پذیر ، خلاق و آشنا با تکنولوژی نوظهور نیاز است تا بتوانند فعالیتهای یادگیری را با بهره گیری از تکنولوژی جدید و متنوع مبتنی بر شبکه ، طراحی ، سازماندهی ، اجرا ، ارزشیابی و اصلاح کنند . دستیابی به تجربه آموزشی خوب در حیطه یادگیری الکترونیکی منوط به وجود معلمانی آگاه و متفکر است که بتوانند با استفاده از بینش و سرعت عمل خود ، اصول و خط مشی های موجود را به امکانات و شرایط ویژه این حیطه تبدیل کنند (زارعی ، ۱۳۸۳).

پس با توجه به اینکه توسعه هر جامعه ای مستلزم توسعه در نظام آموزش و پرورش آن است ، شناسایی عوامل موثر بر بهبود و کارکرد این نهاد و پیدا کردن نقاط قوت و ضعف آن و ایجاد تغییرات مفید با توجه به نیازهای جامعه از ضروریات است . معلمان بعنوان دست اندرکاران امور آموزشی جامعه به دلیل کارسخت و تخصصی خود می بایست مورد توجه قرار گیرند چرا که وجود شرایطی که استفاده آنان از فناوری را فراهم آورد همانند هر سازمان دیگر می تواند کارایی آنها را افزایش داده و از این رهیافت کمک موثری به فرایند تعلیم و تربیت صورت پذیرد . تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه های مختلف نظام آموزشی و قبول این واقعیت که استفاده از این فناوری در میان معلمان در حد قابل قبول نیست. از طرف دیگر نوع مدرسه با توجه به شرایط متفاوت نیز می تواند عامل تعیین کننده برای استفاده از فناوری اطلاعات باشد .

ضرورت و اهمیت تحقیق

امروزه به کمک فناوری ایجاد شده مرزهای فیزیکی کشورها از بین رفته و جهان به دهکده ای کوچک تبدیل شده است که افراد این دهکده جهانی در کوتاه ترین مدت و بدون توجه به ویژگی های فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی با هم به مبادله اطلاعات می پردازند در این دهکده جهانی ، افراد از ابزارهای گوناگون ارتباطی استفاده می کنند . کسانی در این فرایند ردو بدل اطلاعات موفق ترند که اطلاعات بیشتری از این فناوری ها دارند (زمانی، ۱۳۸۳).

تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات و محیط های یادگیری مجازی (VLE) به گونه ای رایج در نظام های آموزشی به ویژه آموزش عالی مورد استفاده قرار می گیرد . امروزه تکنولوژی به گونه ای است که به طور مداوم تدریس و یادگیری را دچار تغییر و تحول نموده است و کامپیوتر و امکانات شبکه ای به عنوان یک ابزار آموزشی و نیز به عنوان یکی از امکانات مهم در نظام های آموزشی پذیرفته شده است (زارعی، ۱۳۸۳).

فواید استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان قویترین ، سریعترین، ارزانهترین و مطمئن ترین راه دستیابی به اطلاعات برهیچکس پوشیده نیست . ولی با این وجود شاهد هستیم که مدارس کشور نسبت به مدارس کشور های دیگر فعالیت های آموزشی بسیار کمتر از فناوری استفاده می شود .

شناخت میزان به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس می تواند یکی از راه حل هایی باشد که مسئولین و برنامه ریزان آموزش و پرورش را در برنامه ریزی برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات توسط معلمان کمک کند.

هدف کلی

مقایسه میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران .

اهداف فرعی

۱- مقایسه میزان استفاده معلمان مرد و زن مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی از فناوری اطلاعات و ارتباطات .

۲- مقایسه میزان استفاده معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی از فناوری اطلاعات و ارتباطات با توجه به سابقه تدریس .

۳- مقایسه میزان استفاده معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی از فناوری اطلاعات و ارتباطات برحسب مدرک تحصیلی .

سوالات تحقیق

سوال اصلی

۱- آیا بین میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران تفاوت وجود دارد؟

سوالات فرعی

۲- آیا بین میزان استفاده از فناوری در بین معلمان مرد و زن مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران تفاوت وجود دارد؟

۳- آیا بین میزان استفاده از فناوری در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران بر حسب تحصیلات تفاوت وجود دارد؟

۴- آیا بین میزان استفاده از فناوری در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران بر حسب سابقه تدریس تفاوت وجود دارد؟

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

۱- بین میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران تفاوت وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۲- بین میزان استفاده معلمان مرد و زن از فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران تفاوت وجود دارد.

۳- میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران بر حسب سابقه تدریس تفاوت وجود دارد.

۴- میزان استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بین معلمان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی منطقه ۱ شهر تهران بر حسب مدرک تحصیلی تفاوت وجود دارد.

متغیر های تحقیق

متغیر مستقل : مدارس دولتی و غیر دولتی .

متغیر وابسته: میزان استفاده از فناوری.

متغیر تعدیل کننده : جنسیت ، مدرک تحصیلی ، سابقه تدریس.

تعریف عملیاتی مفاهیم ، واژگان و اصطلاحات

تعریف نظری

فناوری اطلاعات و ارتباطات : مرکز جامع سیستم های اطلاعاتی ، فناوری و ارتباطات را استفاده از کامپیوترها ، دیگر فنون ذخیره و کنترل اطلاعات می داند و معتقد است که فناوری و ارتباطات با تاکید بر روند رو به رشد استفاده از کامپیوترها برای ارتباطات ، از رشد اینترنت ناشی شده است . بنابر این می توان گفت فناوری و ارتباطات عبارتی است برای توصیف ابزارها و فرایندها که به منظور دستیابی ، بازیافت ، ذخیره ، سازماندهی ، کنترل ، تولید ، ارائه و تغییر اطلاعات که به وسیله ابزار الکتریکی و اتوماتیک به کار می رود (یونسکو، ۲۰۰۳).

تعریف عملیاتی

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات : منظور از استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطاتی نظیر اینترنت ، پست الکترونیکی ، جستجو در وب ، ارتباط دیداری - شنیداری و نرم افزار هایی همچون پاور پوینت، اکسس، وورد، اس پی اس اس و سایر نرم افزارهای موجود در زمینه آموزش و پرورش توسط معلمان می باشد که به وسیله پرسشنامه محقق ساخته مشاهده و اندازه گیری خواهد شد .

- سابقه تدریس : سابقه تدریس در این پژوهش با مقیاسهای زیر سنجیده خواهد شد:

الف: ۱-۵ سال	ب : ۶-۱۰ سال	ج: ۱۱-۱۵ سال	د: ۱۶-۲۰ سال
ه: ۲۱-۲۵ سال	ز: ۲۶-۳۰ سال	ز: بالاتر از ۳۰ سال	

آخرین مدرک تحصیلی : این شاخص با سه معیار زیر سنجیده خواهد شد :

الف - فوق دیپلم ب- لیسانس ج - فوق لیسانس د- سایر موارد (حوزوی - دیپلم)

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

اختراع رایانه و به دنبال آن پدید آمدن شبکه جهانی اینترنت را می توان از مهمترین وقایع اتفاق افتاده در قرن بیستم دانست. با به وجود آمدن وسایل پیشرفته اطلاعاتی و ارتباطی، جهان هرچه سریعتر به سوی آنچه که مک لوهان دهکده ی جهانی^۱ نامید پیش می رود. دهکده ای که در آن به سرعت از وقایعی که در نقاط دور دست می افتد با خبر می شوند دنیایی که در آن با کلیک کردن بر روی یک نوشته یا تصویر، دنیایی از اطلاعات پیش روی شخص گشوده می شود. به راستی آیا تصور چنین دنیایی در زمان مک لوهان نیز به سادگی امکان داشت؟

تصور جهانی که در آن ملاک سواد فقط خواندن و نوشتن نیست بلکه علاوه بر آن توانایی به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز جزء ملاک های سواد داشتن به شمار می رود که از آن به عنوان سواد دیجیتالی^۲ یا رایانه ای یاد می شود. از نظر یونسکو (۲۰۰۲a) فناوری اطلاعات و ارتباطات برای توصیف ابزارها و فرایندها به منظور دسترسی، بازیافت، ذخیره، سازماندهی، کنترل، تولید، ارائه و تغییر اطلاعات به وسیله ابزار الکتریکی به کار می رود. در حال حاضر فناوری اطلاعات و ارتباطات را با توجه به پیشرفت های کامپیوتری و الکتریکی، معادل اینترنت و کامپیوتر و نرم افزارهای کامپیوتری می دانند.

در تعریفی دیگر اصطلاح فناوری اطلاعات و ارتباطات به مجموعه ای از ابزارها و روشها که به منظور تسهیل و انجام فرایند تولید و گردآوری، سازماندهی، ذخیره، بازیابی و نشر اطلاعات به کار گرفته می شوند، اشاره دارد (کورتین، ۲۰۰۲)^۳.

از سوی دیگر فناوری اطلاعات و ارتباطات مجموعه ای از ابزارها، ماشین ها، دانش فنی، روش ها و مهارت های استفاده از آنها در تولید، داد و ستد پردازش، انباشت، بازیافت، جابجایی، انتقال و استفاده از اطلاعات است که از ساده ترین، تا پیچیده ترین و از ابتدایی ترین تا پیشرفته ترین مراحل اطلاعاتی را شامل می شود (نقل شده از کریمی، ۱۳۸۴).

تعریف های فوق با یکدیگر شباهتهای زیادی دارند زیرا در آن تعاریف تمامی اجزاء چون سخت افزارها (رایانه و لوازم جانبی آن) و همچنین ابزارهای ارتباط از راه دور، شبکه های اطلاع رسانی، اینترنت و نیز بسیاری از نرم افزارهای دیگر که برای ذخیره، پردازش، آماده سازی، بازیابی و استفاده از اطلاعات به کار می روند در آن قرار می گیرد. از این رو در یک دیدگاه کلی هرآنچه موجب جمع آوری، گردش، پردازش و انتقال اطلاعات و پیام ها بدون محدودیت های زمانی و مکانی شود فناوری اطلاعات و ارتباطات گفته می شود.

- 1 - global village
- 2- computer literacy
- 3 - Curtain

گذشته از تمامی نظرات موافق یا مخالفی که در جهت استفاده یا عدم استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در میان صاحب نظران ابراز می شود . به نظر می رسد در بین تمامی کشورهای جهان یک اتفاق نظر همگانی در به کارگیری این فناوری ها وجود دارد . کشورما ایران نیز مدتی است که با برنامه ریزی های وسیع ، سعی در گسترش استفاده از این فناوریها در سطح جامعه دارد .

از میان اجزای یک جامعه ، آموزش و پرورش از جمله اجزایی به شمار می رود که ضرورت آموزش و به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در آن بیشتر احساس می شود . این ضرورت بیشتر به دو دلیل احساس می شود :

۱- آموزش و پرورش قشر عظیمی از افراد یک جامعه را زیر پوشش می گیرد که این خود باعث می شود هر تغییری در آن سبب ایجاد تغییرات اساسی در بقیه ی اجزای جامعه شود .

۲- کودکانی که تحت پوشش آموزش و پرورش هستند به نوعی شکل دهنده ی فردای یک جامعه به شمار می روند . هر برنامه ریزی در جامعه باید با توجه به این موضوع انجام شود .

حال در این تحقیق سعی ما بر این است که با نشان دادن وضعیت فناوری اطلاعات و ارتباطات در یکی از مناطق استان تهران ، نشان دهیم که ما در کجای این دنیای پهناور فناوری اطلاعات و ارتباطات جای داریم.

تاریخچه رایانه

تاریخچه رایانه ایران را می توان به ۴ دوره تقسیم کرد :

- پیدایش: رایانه در سال ۱۳۴۱ وارد ایران شد . بدین ترتیب پیدایش رایانه در ایران تقریباً ۱۰ سال بعد از ظهور رایانه در کشورهای صنعتی بود .
- توسعه : دوره توسعه رایانه در ایران از سال ۱۳۵۰ آغاز و تا سال ۱۳۶۰ ادامه یافت این دوره همراه با رقابت زیاد برای خرید سخت افزار ، پیاده سازی سیستم های عظیم نرم افزاری ، استخدام هر چه بیشتر نیروی انسانی و دنبال کردن برنامه های جامع با توجه به واقعیت های فنی و نیروی انسانی کشور بود.
- بازنگری : با ظهور انقلاب اسلامی در زمینه رایانه نیز تغییر و تحولاتی صورت گرفت و در نهایت تا سال ۱۳۵۹ یک سری بازنگری کلی انجام شد .

- بلوغ : پس از بازگشایی دانشگاهها در سال ۱۳۶۲ مرحله بعدی رشد رایانه آغاز شد و هردوشاخه نرم افزار و سخت افزار توسعه فراوانی یافتند. از مهمترین کارهای این دوره می توان پردازش خط و زبان فارسی را نام برد (ماهنامه وب، ۱۳۸۳).

آشنایی با چند شبکه گسترده

هنگامی که کامپیوترها در یک محل نباشند و بخواهیم بین آنها تبادل اطلاعاتی برقرار کنیم باید از شبکه های گسترده استفاده نماییم. در این گونه شبکه ها ، کامپیوترها از طریق خطوط مخابراتی به یکدیگر متصل می شوند و هیچ محدودیت فاصله ای وجود ندارد . شبکه های گسترده گوناگونی در دنیا وجود دارند که نامهای متفاوتی دارند مثل بیت نیت - کامپولرو- اینترنت و اینترنت. تفاوت شبکه های گسترده گوناگون در قراردادهای تبادل اطلاعات روشهای آدرس دهی و فناوری تبادل اطلاعات و اتصالات آنهاست (سعادت و کاشف الحق، ۱۳۸۲ ص ۲۰۳).

اینترنت

یک شبکه کامپیوتری جهانی است که توسط آن مردم کشورهای مختلف جهان با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند (فرهنگ تخصصی وازگان کامپیوتر، ۱۳۸۲).

مزایا و کاربرد اینترنت

امروزه توجه روز افزونی به استفاده از اینترنت در آموزش عالی و دیگر موسسات آموزشی شده است. این مساله به خصوص در کشورهایی که به استادان و دانشجویان امکان دسترسی به اطلاعات از طریق شبکه جهانی را

می دهند، گسترش بیشتری داشته است (پارکینسون، ۲۰۰۲) ^۱.

آنها از طریق اینترنت از مواد درسی در دسترس آگاه شده و به عنوان وسیله کاربردی و مهم برای آموزش به کار می برند. با توجه به اهمیت اینترنت در آموزش، کشورها روز به روز اقدام به توسعه این فناوری در محیط های آموزشی خود کرده اند. چنانچه در آمریکا، دسترسی به اینترنت در مدارس از سال ۱۹۹۴ تا ۱۹۹۸ از ۳۵ درصد به ۸۹ درصد و کلاس هایی که از اینترنت استفاده می کنند از ۳ درصد به ۵۱ درصد افزایش یافته است (پارکر، ۲۰۰۰) ^۲.

1 - Parkinson

2- Parker

سابقه راه اندازی شبکه اینترنت به شبکه دیگری به نام آپارنت بر می گردد. آپارنت یک شبکه آزمایشی بود که از طرف آژانس پروژه های تحقیقاتی پیشرفته وابسته به وزارت دفاع آمریکا در سال ۱۹۶۹ میلادی آغاز به کار کرده در دهه ی ۷۰ آپارنت از یک پروژه آزمایشی به یک پروژه ی فراگیر مبدل شد و رفته رفته به صورت یک شبکه گسترده در آمد . پس از تایید وزارت دفاع آمریکا پروتکل ICP/IP به عنوان پروتکل استاندارد برای تبادل اطلاعات شبکه اینترنت مورد استفاده قرار گرفت .

نام اینترنت از واژه های INTERNATIONAL NET WORK گرفته شده و یک شبکه گسترده جهانی است و از طریق اینترنت این امکان فراهم شده است تا با داشتن یک خط تلفن ، یک کامپیوتر شخصی و یک مودم به بانکهای اطلاعاتی کامپیوتری سراسر دنیا دسترسی پیداکنند (همان منبع ، ص ۳۰۳).

اینترنت شامل تعداد خیلی زیادی کامپیوتر و شبکه است که همگی از طریق خطوط تلفن و کابل به یکدیگر متصل شده اند و مردم اقصی نقاط جهان برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات خود از آن استفاده می کنند . اینترنت در مورد هر موضوعی که تصورش را بکنید اطلاعات مورد نیاز را در اختیار فرد قرار می دهد و شبیه یک کتابخانه الکترونیک بسیار بزرگ است .

گاهاً به اینترنت وب جهان گستر یا شاهراه اطلاعات نیز گفته می شود . باین وجود اینترنت با وب جهان گستر تفاوت دارد . اینترنت یک سیستم شبکه بسیار بزرگ است که همه چیز را به یکدیگر متصل می کند درحالی که وب جهان گستر روشی است که برای دسترسی به اطلاعات موجود در اینترنت از طریق مرورگرهای وب به کار گرفته می شود(متواضع ، ۱۳۸۳-ص ۵۲).

امروزه ارتباطات شبکه ای به ویژه اینترنت در هر جایی یافت می شود . تحول بزرگی در عرصه ارتباطات اتفاق افتاده است . اگرچه این تحول ابتدا به صورت آرام شروع شد ولی سریعاً در سراسر دنیا گسترش یافت . اکنون ما درمیانه چهارمین تحول در عرصه تعلیم و تربیت قرار داریم یعنی عصر الکترونیک ، نخستین تحول در عرصه تعلیم و تربیت زمانی اتفاق افتاد که بخشی از وظایف تعلیم و تربیت از خانه به مدرسه و از والدین به معلمین انتقال یافت .

دومین تحول زمانی اتفاق افتاد که مواد نوشتاری بعنوان ابزار تعلیم و تربیت پذیرفته شد و آموزش گفتاری با مواد نوشتاری در کلاس توأم گشت .

سومین تحول به اختراع فناوری چاپ و در نتیجه تولید انبوه کتاب و مجلات مربوط می شود و چهارمین تحول با توسعه دستگاههای الکترونیکی نظیر رادیو، تلویزیون ، ضبط صوت ، ویدئو و تجهیزات پیشرفته کامپیوتری و اینترنت شروع شد (زارعی زوارکی، ۱۳۸۲).

انواع خدمات اینترنتی که اکنون قابل استفاده اند عبارتند از

- ایمیل
- اخبار و شبکه
- برنامه انتقال فایل
- شبکه جهانی وب
- مدارک شبکه جهانی وب
- ارتباط تعاملی بر روی شبکه
- کتابخانه دیجیتالی جهانی
- ارتباط سمعی و بصری
- تکنولوژیهای پیشرفته شبکه وب
- جستجوی خود کار شبکه وب

مهمترین مزایای کاربرد اینترنت به ویژه در امر تحقیق و تدریس، سنجش و ارزشیابی عبارت است از :

- دستیابی سریع به آخرین و جدیدترین اطلاعات و یافته های دانش بشری .
- برقراری ارتباط سریع و آسان
- امکان اجرای تحقیق گروهی
- امکان توزیع و جمع آوری پرسشنامه ها
- امکان دستیابی به منابع مختلف مورد نیاز برای انجام تحقیق .
- صرفه جویی در زمان (زارعی زوارکی، ۱۳۸۳).

اینترنت

اینترنت شبکه ایست که مانند اینترنت برای به اشتراک گذاشتن داده ها و اطلاعات به کار می رود. ظاهر محیط اینترنت بسیار شبیه اینترنت است . در اینجا نیز همان اصطلاحات استفاده می شود و براساس همان پروتکل ICP/IP اطلاعات مبادله می شوند تنها تفاوت در محدودیت این شبکه است زیرا شبکه اینترنت به یک سازمان و یک شرکت تعلق دارد و تنها اعضاء ، کارمندان و یا افراد دارای مجوز قادر به استفاده از آن هستند (سعادت و کاشف الحق، ۱۳۸۲).

پست الکترونیک

یکی از مهمترین دستاوردهای اینترنت پست الکترونیکی است . هر فردی که به اینترنت متصل است می تواند یک آدرس منحصر به فرد داشته باشد . با پست الکترونیکی می توان مانند پست معمولی مشترک مجلات و